

RIK & fattig

Vem står på de fattigas sida?
När fattigdom ses som en fråga om personlig moral

De blev miljonärer över en natt
Så förändrades deras liv och värderingar

Bild: Hans Kvarström/universitetskyrkankarlstad.blogspot.se

En del ekonomiska system vill få oss att betala för det som är gratis.
När de märker vår tveksamhet får vi 20% rabatt!
Halleluja!

Förhållandet till pengar påverkar hela vår tillvaro. Samtidigt som många av oss anser att girighet är något fullt handlar debatten om sparande alltid om hur vi var och en ska kunna bli ännu rikare. Vi diskuterar sällan vad pengarna kan göra för skillnad.

Därför lyfter vi i detta nummer fram Oikocredit, ett etiskt sparande som ger dig två procents ränta och lånar ut dina pengar till fattiga i över 70 lägin-komstländer.

Vi intervjuar dessutom två teologer, Elisabeth Christiansson och Sören Dalevi, om kristendomens förhållande till makt och rikedom. De betonar kristendomens radikala budskap: Att tjäna nästan – inte tjäna på henne – är nödvändigt för mänsklighetens överlevnad. De lyfter också fram kyrkans särskilda ansvar att stå på de utsattas

sida i ord och handling.

Allra sist har vi sammanställt vad Svenska kyrkan i Karlstad gör för att försöka se till att så många som möjligt får en fin jul i gemenskap med god mat, samtal och glädje.

Tidningen innehåller också en uppföljning av de artiklar om prostitution som fanns att läsa i årets andra nummer av Kyrknytt: Hur är det egentligen att tvingas köpslå med sin kropp?

Vi tar även upp frågan om barnfattigdom och klassamhälle som det gångna året periodvis fått stort utrymme i media.

Men inledningsvis frågar vi några intressanta personligheter med gott om pengar, eller periodvis inga alls, vilken roll slantarna spelar i deras liv.

Tankeväckande läsning i adventstid tillönskas er alla! ●

Slantarna och LIVET

CECILIA HARDESTAM

ansvarig utgivare
och redaktör

KYRKNYTT
Karlstads kyrkliga samfällighet
Västra Kyrkogatan 5
652 24 Karlstad
www.kyrknytt.se

ansvarig utgivare och redaktör
Cecilia Hardestam 054-14 15 32
cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se

grafisk form
Maria K-Back, Whiter Shade

tryck
LÖWEX Trycksaker AB, Växjö
ISSN 2001-6212

Svenska kyrkan

GRATIS
TEATER

Hör Farmors historier

SAGOR OCH BERÄTTELSE r går från hjärta till hjärta och kan bidra till att skapa förundran inför tillvaron. Det visste inte minst Selma Lagerlöf som beskrivit hur hennes farmors sagor och historier hjälpte henne att öppna dörren till fantasins förtrollade värld. Kom och hör Västanå teater berätta Farmors historier om bland annat Näcken och den Heliga natten. Samarrangemang mellan Universitetskyrkan, universitetet och Sensus med **fri entré!**

NÄR? Fredag 29/11 kl 18.30

VAR? Aula Magna, Karlstads universitet

FÖR VEM? Gymnasieåldern och uppåt

FÖRBOKA (begränsat antal platser): margareta.vintfjard@sensus.se eller 054-13 71 15 kl 9-16. Uppge namn, adress och telefonnummer. Förbokade biljetter som ej hämtas ut i kassan på speldagen debiteras med 100 kr/styck. Kassan öppnar kl 17.30.

FOTO: JACOB HULTGRANTZ/HANSSON

Skådespelarna Adriana Savin, Hanna Kulle och Margit Myhr medverkar med berättelser och värmiländska folkvisor i Västanå teaters "Farmors historier".

Diskutera framtiden

HUR KAN VI GEMENSAMT bygga ett gott samhälle nu och i framtiden? I öppna seminarier diskuteras vilken roll Svenska kyrkan har i samhället i dag, hur kyrkan kan bidra till att skapa hållbara samhällen och tillsammans med andra aktörer skapa en god framtid.

NÄR? 18/2 Framtid och hopp – för uthålliga livsriter
10/4 Framtid och hopp – för uthålliga livssituationer

TID: Kl 13-15

PLATS: Karlstads universitet, Ägget i hus 21 (21A 244)

ANMÄLAN (om du vill äta lunch kl 12):
www.svenskakyrkan.se/karlstadsstift

boktips x 2

Att leva helhjärtat – inspiration från Franciskus av Assisi

Ted Harris och Carolina Johansson (Libris)

Med sin livsstil av radikal enkelhet lockar och utmanar tiggarmunken Franciskus från 1200-talet än i dag. Författarna berättar i boken om hans liv, resonerar kring vad det är att vara människa och försöka göra plats så att det viktiga ryms. De konstaterar: "Franciskus visar en väg som gör en människa till det hon innerst inne redan är. Hjärtat finns ju där. Kanske flödar det inte över av kärlek just nu, men det kan göra det... Himmelriket är redan här. Det är inom dig."

Lyckliga i alla sina dagar.

Om pengars och människors värde

Nina Björk (W&W)

Vad är det egentligen vi drömmer om? Och vem har intresse av att vi drömmer om just det? I vår tid har föreställningen om människan som konsument krupit ända in i själen och systemet vi lever i kräver att vinst sätts för mänskliga behov.

Nina Björk visar här på möjligheten att aktivt göra motstånd och lyfter fram att allt faktiskt skulle kunna organiseras på ett annat mer människovärdigt sätt.

Ladda ner inför julen

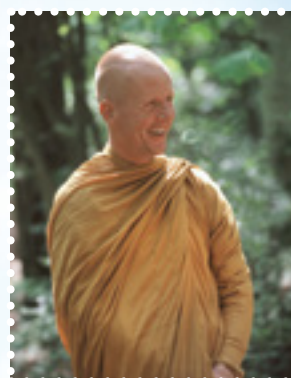
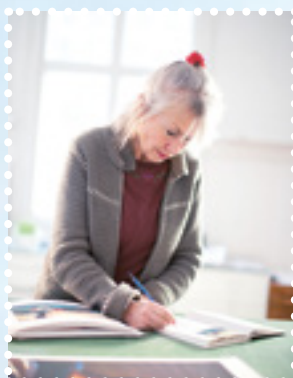
BARA VARA (mini-retreat) 22/12 kl 13-16
Hammars gård. Anmälan senast 15/1, 054-51 24 22.

PROVA PÅ MEDITATION i Karlstads domkyrka.
Torsdagar kl 18.30 introduktion för nya. Kl 19-20
meditation i två pass à 20 minuter.

KURS I VÅR:

Lördag 25 januari kl 10-13 **LÄR DIG MEDITERA** i
Acksjöns kapell, Mariebergsskogen.

ANMÄLAN: senast 20/1, 054-14 15 32 eller
cecilia.hardestam@svenskakyrkan.se

Handen på hjärtat

— många av oss hoppas nog på framgång och mycket pengar.

Men vilken roll spelar egentligen slantarna i våra liv?

Vi har frågat några som borde veta: konstnären Karin Broos, affärsmannen Georg Möller, postkodmiljonärerna Daniel Eriksson och Elisabeth Nilsson Hynynen samt före detta munken Björn Lindblad.

Karin värnar om det VARDAGLIGA

Efter att ha kämpat länge och hårt kom genombrottet till slut med buller och bång. Men trots stor uppmärksamhet och en tjockare plånbok är Karin Broos mer mån om det andra som gör livet värt att leva.

Som tid med familjen.

----- text ELMA PASALIC bild MARIA OBED ----->

Det krävs både en och två felkörningar innan jag hittar till den gamla skolan i Östra Ämtervik. Väl framme är det lätt att förstå varför paret Broos valt att bo just här. Naturen är svår att motstå.

Vi möts på uppfarten till huset. Karin är pigg i pälskantad jacka och rött läppstift. Någonstans mellan hälsningsfraserna kräver två rätt stora hundar uppmärksamhet. Deras päls är varm mot kalla händer. Här finns också två hästar som betar fritt. Hela trädgården kan enklast beskrivas som en enda stor hage, tydligt inramad av trästaket. Inte för att djuren verkar vilja rymma, snarare tvärtom. Med skogen som närmaste granne och sol i manen måste livet som häst vara alldeles förträffligt.

När vi kliver in genom skolporten doftar det av nybryggt kaffe. Hundarna följer med, hack i häl, nästan som om de vill visa vägen. Karin klagar lite på att det är kallt denna morgon och sveper in sig i en färgstark halsduk. Att leva just precis så här, i stillhet och med en massa djur som sällskap, ser hon som en förutsättning för att orka med livet. Och så har det alltid varit, berättar hon.

– Vardagen är viktig för oss, att den fungerar och känns bra. Så några stora drömmar om karriär och rikedom har jag aldrig haft. Livet är sig likt, och oavsett om vi haft pengar eller inte har vi varit lyckliga.

Och pengar har hon. Hur mycket kan Karin inte riktig svara på, men tillräckligt för att kunna åldras tryggt. Det känns bra, berättar hon, att slippa oro sig för hur det kommer att bli sen. Annars tänker hon inte så mycket på den där summan på bankkontot. Den är oviktig.

Hon minns kvällen när en gallerist som visat intresse för hennes konst ringde och berättade att alla tavlorna var sålda. Alla de 30 verk hon omsorgsfullt hade arbetat med under två år och som dagen efter skulle ställas ut på ett galleri i Stockholm var borta. Just där och då blev hon erkänd, och väldigt rik.

– Det är så konstigt att tänka på det ögonblicket för jag har förundrats gång på gång över hur lite det kändes. Ingenting förändrades i och med pengarna. Eller jo. Nu för tiden åker vi ibland taxi när vi ska hem, säger Karin.

Men vad skulle hända om alla pengar försvann?

– Inget, egentligen. Vi kanske skulle behöva dra ner på spontanresorna till Stockholm men annars så skulle livet vara precis som nu. Det viktigaste skulle vara kvar. Att ha sunda relationer runt mig, med mina barn och min familj, att få leva med mina djur och promenera i skogen betyder mer.

SEDAN BÖRJAN PÅ 70-TALET lever Karin tillsammans med maken Marc i Värmland. Paret har tre döttrar ihop, alla sedan länge utflugna. Men redan under småbarnsåren blev det tydligt vilka värden som hamnade högst upp på familjens prioriteringslista. Tid tillsammans och kreativt skapande har alltid känts mest meningsfullt. Att bo billigt, odla egen mat och

klä flickorna i ärvda kläder var ett sätt att rätta mun efter matsäcken. Och lika lite som de känner sig rika i dag, kände de sig fattiga då, berättar hon.

– Vi hade ett jättebra liv trots att vi i perioder levde under existensminimum. Våra behov var små och vi hade ingen längtan efter solsemestrar eller andra prylar. Att bo i skogen nära en sjö var fullt tillräckligt.

KONSTEN HAR ALLTID VARIT en självklar del av Karins liv. Och när hon väl hittade en uttrycksform som passade föll alla bitar på plats. Efter några år på Konstakademien förstod hon rätt snabbt att just målandet skulle bli hennes levebröd. Att stressa med extrajobb hade hon varken tid till eller lust med. Det fick bära eller brista.

– Man är inte konstnär för att man vill bli rik. Däremot gillar jag att jobba, det har jag alltid gjort. Men jag har också hela tiden försökt anpassa mig. Hållit i konstkurser, sålt några tavlor. Allt för att kunna göra det jag älskar, utan att behöva slita med annat vid sidan av, säger Karin.

Själv tänker jag på alla stressade småbarnsföräldrar, som springer runt i ett ekorrhjul. Som lämnar och hämtar och jobbar både tidiga morgnar och sena kvällar för att hinna med livet. Sådana som jag själv. Och jag undrar

om hon kan förstå att vissa blir provocerade av hennes syn på pengar och tid. För vem skulle inte vilja vara mera med sina barn om det bara gick?

– Jo, det är klart att jag kan förstå att pengar är jätteviktigt om man inte har några. Men jag är också helt övertygad om att pengar inte är allt, att man kan fästa blicken på det som är väsentligt och anpassa resten av livet efter det. Här i skogen där vi bor är konsumtionsmöjligheterna små och då även behoven. Man behöver inte pengar till mycket. Det har varit vårt sätt att klara det, men det betyder inte att det är det enda rätta sättet. Folk gör så gott de kan.

Men hur gjorde ni då, rent praktiskt?

– När barnen var små ordnade vi till exempel konstprojekt för barn i olika sammanhang. Då kunde flickorna vara med på jobbet och vi fick tid tillsammans. Vi har alltid levt extremt mycket i nuet, inte tänkt så mycket på framtiden. Det finns ingen mening med det, det blir aldrig som man har tänkt sig ändå, säger Karin.

ETT ANNAT SÄTT att få ekonomin att hålla ihop var Alma Löv-museet. I tolv år välkomnade Karin och Marc nyfikna till sitt hem för att ta del av Almas konst. Men det var också under den här tiden som uppmärksamheten började riktas mot henne själv. Efter ett längre tv-reportage i Kulturnyheter tog livet en helt ny vändning. Galleristen i Stockholm hörde av sig. Resten är askungesaga, helt plötsligt var det bal på slottet.

– Det var som att slå på en kran. Visserligen hade jag precis ställt ut på Kristinehamns museum och var sedan tidigare en del i det värmländska konstlivet, men det som hände efter inslaget på nyheterna var obeskrivligt, säger Karin.

Och även om livet inte skiljer sig något avsevärt från tiden före genomslaget, har vissa förändringar ändå skett.

– Jag är beroende av vatten för att må bra. Sommartid brukar jag bada i Fryken men när det blir lite kallare simmar jag gärna i min swimmingpool. Det är fantastiskt att kunna börja varje dag med en simtur. Och det hade jag aldrig kunnat göra utan att ha sålt några tavlor.

I DAG KAN HON FÅ DÅLIGT SAMVETE gentemot andra konstnärer, de som dagligen kämpar hårt men inte fått chansen att slå igenom. Många av hennes vänner och bekanta måste ha flera jobb för att över huvud taget överleva.

– Samhället har blivit så skevt. Allt handlar om hur mycket pengar du har kvar i plånboken och vad du köper för dem. Alla andra värden håller på att urholkas, välfärden monteras ner till förmån för konsumtionen. Alla ska vara entreprenörer och för konstnärer minskar det faktiska utrymmet för att hitta sig själva och bli riktigt bra på något. Det står mig upp i halsen. ●

Att bli rik har aldrig varit någon stor dröm för Karin Broos. Snarare har hon önskat ett enkel liv utan stress.

Att tjäna pengar har aldrig varit en drivkraft i Georg Möllers liv. Trots det är han i dag bland de rikaste i Värmland. Men så har det inte alltid varit. Något Georg själv tänker på varje morgon när han vaknar.
– Allt det här kan vara borta en dag. Man ska inte ta någonting för givet, någonsin.

Georgs plånbok väcker känslor

----- text ELMA PASALIC bild MARIA OBED -----

Anda sedan Georg och hans fru valde att sätta spaden i jorden och bygga en helt ny villa istället för den gamla rektorsbostaden i utkanten av Arvika, har djungeltrumman gått varm på orten.

Samma sak hände när han för ett knappt år sedan köpte världens dyraste romflaska för 180 000 kronor. Bilden som vräkig och nyrik godsherre gör ont i 62-åringen som redan tidigt i livet fick lära sig att slita för varje krona på kontot.

– Egentligen förstår jag inte varför folk stör sig på mig och mitt sätt att leva. Jag tycker själv att jag är ödmjuk, kanske särskilt när det kommer till pengar, men när sällan fram med det, säger han.

ATT INNEHÅLLET i hans plånbok väcker känslor är Georg medveten om, därför pratar han ogärna om det. Däremot gillar han att leva och kanske framför allt att investera. Tiderna har inte alltid varit goda, men med en stark tro på sin egen affärsidé har det mesta löst sig genom åren. Och framgången, den kom sent i livet.

– Jag minns särskilt väl en kväll tidigt i min karriär. Min äldsta son Peter var nyfödd och min dåvarande fru grät med honom i famnen, hon undrade vad det skulle bli av oss. Jag jobbade dag och natt för att få ekonomin att gå ihop och satsade allt på ett kort, berättar han.

Det hela började med några kilo kaffe i centrala Stockholm. Hans företag Coffee Queen var länge ensamt om att erbjuda kaf-

femaskiner till arbetsplatser runt om i landet.

Som en del i företagsutvecklingen valde han att lämna storstadens puls för att öppna en fabrik i Charlottenberg. Verksamheten började ta fart och efter en lyckad etablering i Kina började pengarna att rulla in på allvar.

År 2005 sålde Georg företaget men det var först förra året som

Georg Möller beskriver sig själv som oerhört rik på erfarenheter. Redan som barn började han jobba för att dryga ut familjens hushållskassa.

han valde att kliva av som vd. Han beskriver sig själv som entreprenör, med ett starkt engagemang för allt han gör.

– Många ser bara pengarna men inte vad jag faktiskt har offrat. Till exempel har jag inte varit världens bästa pappa alla gånger. Samtidigt vet jag inte om jag skulle ha gjort annorlunda i dag. Man måste bestämma sig i livet, man kan inte

göra karriär både hemma och på jobbet. Det är ett val vi alla tvingas göra förr eller senare, säger Georg.

DET ÄR INTE BARA relationen till den egna familjen som har påverkats av pengarna. Trots att han har en nära vänskapskrets runt sig, både hemma och utomlands, kan han stundtals känna sig väldigt ensam.

– Att vara ekonomiskt oberoende ger mycket glädje och trygghet, men samtidigt kan det vara destruktivt. Man måste hela tiden vara medveten om hur det egna förhållande till pengar påverkar människorna i ens närhet, förklarar Georg. Och rik har han aldrig känt sig.

– Jag gillar att leva och unna mig sånt som förgyller tillvaron. Livet går som en berg- och dalbana och visst har dalarna ibland varit djupa men jag har ändå alltid trivts väldigt bra. Synd bara att man måste bli äldre.

IDAG ÄR HAN delägare till Dömlé herrgård och har ännu inga planer på att gå i pension. Att jobba är sedan länge en självklar del av livet. Pengarna på kontot ser han som en försäkring för en tryggare ålderdom. Men man kan aldrig vara säker. Inget träd växer ända upp till himmelen, menar Georg.

– Jag tänker mycket på döden, inte för att jag är så rädd för att dö utan snarare för att inte hinna med allt det som är kvar. Och den känslan kan inga pengar i världen förändra. ●

För drygt 20 år sen hoppade Björn Lindeblad av karriären inom näringslivet för att bli fattig skogsmunk i Thailand. Nu är han tillbaka i Sverige och har precis köpt egen bil.

----- text CECILIA HARDESTAM -----

Låt oss börja med lite bakgrund: Björn Lindeblad växte upp i en mycket välbärgad och framgångsrik familj, studerade på handelshögskolan och var på gång att bli den yngste economichefen någonsin inom AGA-koncernen.

Han samlade på sig alla yttre tecken på framgång och började varje morgon med att titta sig i spegeln, rätta till slipsknuten och med ett falskt leende säga till sig själv: "It's showtime folks." Så en dag, helt plötsligt, insåg han att han inte längre kunde låtsas att han tyckte ekonomi var intressant.

– Beslutet att säga upp mig var kanske det första stora beslut jag tagit utan att tänka på vad andra skulle tänka och tycka. Det kom från en stilla plats inuti, det man kan kalla intuition.

EFTER EN TID gav han bort allt han ägde och flyttade in i ett engelskspråkigt kloster i Thailand.

– Vill man var filosofisk kan man säga: "De mer förfinande formerna av lycka präglas av saker och tings frånvaro snarare än närvaro". Men trots att jag aldrig riktigt kunnat ta personligt ägande på allvar blev jag ändå lite överraskad av den oväntade glädje som vällde fram när jag gav bort det jag ägde.

Totalt levde Björn 16 år i olika kloster, varav ett år som eremit i en liten hydda på sex kvadratmeter.

– Alla sätt att leva har sina utmaningar. Som munk hanterar du aldrig pengar och lever av allmosor, du måste släppa dina preferenser och tränas i att klara osäkerhet. Att leva så, du får inte lagra något till nästa dag – inte ens ett äpple, ger en stor hjälp att vila i nuet.

Vardagen bestod av samarbete kring de praktiska uppgifterna, meditation – och glädje!

– Vi skrattade och fnissade mycket tillsammans! Det innebar vila att veta att det

Björn bytte vd-stolen mot klostret

Under 16 år levde Björn Lindeblad som munk och hanterade inte pengar över huvudetaget. I dag är han lyckligt gift, lever i Sverige och arbetar som föredragshållare.

inte var hur effektivt vi genomförde saker och ting som var det viktiga utan hur vi alla mådde efteråt. Var och en bidrog med det den kunde och jag hade stor glädje av att också killar har syslöjd i Sverige. Jag blev den som kunde sy.

Men så småningom, efter flera år också i europeiska kloster, började livet som munk kännas för tryggt och förutsägbart. I november 2008 tog Björn av sig munkkåpan och återvände till Sverige.

– Även om mamma och pappa stöttade mig ekonomiskt i början var det en stor chock att återvända. Klyftorna hade växt och alla talade om kontroll. Och det där med pengar var så viktigt. Det fanns mina pengar och dina pengar men inget som hette våra pengar. Jag som i så många år hade tränats i att se vad jag kunde bidra med i varje situation uppmanades återigen att tävla, att ha en plan bara för mig.

I dag är Björn etablerad på arbetsmarknaden, nu som välanlitad föreläsare och meditationslärare. Han har gift sig och börjar få gott om egna pengar: har iPhone, en bra dator och har precis köpt sitt livs första bil, en begagnad och bränslesnål miljöbil.

– Jag har ett ganska okomplicerat förhållande till att handla och kan tycka det är kul att gå

och shoppa. Men jag köper gärna kläder på rea och vi bor i hyresrätt – är nogna med att inte dra på oss höga månadskostnader. Blir det pengar över lägger vi dem resor och upplevelser.

OMSTÄLLNINGEN MELLAN de olika livsstilarna verkar på det hela taget ha gått rätt smidigt.

– Jag är ju uppvuxen i en familj där jag hade allt och vet att jag inte behöver och vill arbeta för att ha det så igen.

Han understryker också fällan i att tänka: "Inte nu – men sen då jag uppnått, köpt eller avslutat något – då blir jag glad."

– Enda platsen vi lever på är i dag och det är ju just nu!

Och att undersöka detta nu lämnar utrymme för mirakler, det vet Björn och alla andra som provat. ●

Nyfiken på mer?

Björn Lindeblad blev lyssnarnas favorit när han talade i Sommar i P1 år 2012. Du kan lyssna på nätet om du söker på sommar i P1 och hans namn.

De kammade hem storvinsten när Postkodlotteriet i fjol lät miljonerna regna över Björnmossavägen i Grums. Men hur förändras livet när man plötsligt står där med miljonerna? *text & bild ELMA PASALIC*

Elisabeth är hellre frisk och fattig än rullstolsmiljonär

– Jag må vara rik, men ibland känner jag mig väldigt fattig, säger Elisabeth Nilsson Hynynen som kammade hem storvinsten på 6,5 miljoner.

Pengarna gör vardagen betydligt enklare. Men för Elisabeth, som är sjuk och rullstolsburen sedan många år tillbaka, är livet precis detsamma. Något som stundtals känns frustrerande och orättvist.

– Ibland kan folk vara lite okänsliga när de träffar mig, men då brukar jag svara att de får ta mina pengar och min rullstol vilken dag som helst. Jag skulle hellre vara frisk och fattig.

SAMMA KÄNSLA FICK HON när ett av barnbarnen blev allvarligt sjukt. För trots att Elisabeth som farmor kan bjuda på roliga resor till Legoland, är det annat som räknas när allt ställs på sin spets. God hälsa och friska relationer är det som betyder något på lång sikt, menar hon.

– Att alla mår bra och vardagen fungerar, det är viktigast. Och sånt går inte att köpa för pengar.

För visst har relationerna till vissa människor i hennes närhet förändrats till det sämre. Något hon inte riktigt hade räknat med.

– Jag är ingen bank och jag kan inte betala folk för att umgås

med mig. Det har varit svårt att förklara för alla och lett till att jag har tagit avstånd från vissa som tidigare stod mig nära. Och det känns jättetråkigt.

ÄVEN OM HON KAN KÄNNA SIG både maktlös och otillräcklig i sin situation är hon förstas också oerhört glad för summan på bankkontot. Tidigare tänkte hon att hon låg kommunen till last, men så är det inte längre. Nu kan Elisabeth skaffa alla hjälpmedel hon behöver på egen hand. Att åldras upplever hon inte heller lika läskigt och svårt.

Drömmen om en stuga vid en sjö är sedan länge sann och under sommaren som gått har utrymmena anpassats ytterligare för att Elisabeth ska kunna njuta av naturen. Ett soldäck går nästan 15 meter ut över vattnet och gör det möjligt för henne att fiska abborre. Framöver väntar också en ordentlig brygga och den första efterlängtade båtturen.

– Jag har fått en helt annan livskvalité, jag kan göra saker jag tycker är kul. Tiden innan jag vann var jag så deppig och trodde att livet var slut, så det här känns verkligen hur roligt som helst. ●

Daniel är miljonären som gillar att spendera

HAN VAR YNGST bland vinnarna. Och med nästan fem miljoner på fickan blev livet plötsligt mycket roligare att leva. Nästan jämt.

– Mycket av vinstpengarna har jag lagt på prylar, och jag vill ha det så. Jag ser inget syfte i att lägga slantarna på hög, för vem vet vad som händer i morgon, säger Daniel Eriksson.

Hans inställning till miljonerna väcker många känslor hos Grumsborna, berättar han. Det snackas till både höger och vänster om huruvida han fortfarande har några pengar kvar på kontot. Att de allra närmaste bryr sig ser Daniel som ett bra sätt att hålla båda fötterna på jorden. Men när obekanta ansikten börjar lägga sig i hur han väljer att investera, blir han både trött och irriterad.

– Precis alla har en åsikt om mina pengar. Jag förstår verkligen inte varför de lägger sig i. Jag har alltid gillat att spendera, det har inte ändrats i och med vinsten. Men dyra bilar syns mer än pengarna på banken.

Dryga året har gått sedan den där sommardagen då han blev postkodmiljonär på Stora torget i Karlstad. Livet är sig likt, Daniel jobbar fortfarande heltid som lastbilschaufför och har precis köpt ett nytt hus i Borgvik. Under tiden har han haft åtta olika bilar, tre av dem står just nu och väntar på flytt till ett större garage. Han märker skillnaden tydligast i slutet på varje månad. Den oro som han tidigare kände när pengarna började ta slut, infinner sig allt mer sällan nuförtiden.

– Det är så skönt att veta att man klarar sig, även de där månaderna när högen med räkningar är stor. Sen är det också väldigt roligt att jobba för att man trivs och vill hjälpa till, snarare än för att få livet att gå ihop.

ATT VÄNJA SIG vid stora summor pengar på bankkontot gick fort. Trots det är det sällan han tänker på sig själv som rik. Några få gånger har det hänt, oftast i samband med något större inköp som annars inte hade varit möjligt. Det finns dock en investering som Daniel är extra stolt över: att hjälpa sin mamma ekonomiskt har varit oerhört viktigt, redan från start.

– Vi har renoverat och fixat i hennes hus. Och nu har hon den finaste villan på hela längan där hon bor. Det är fantastiskt att kunna göra det för henne.

Hur mycket pengar han har kvar vet bara han själv. Men om kronorna någon gång skulle ta slut är det inte hela världen, menar Daniel.

– Då har jag ändå gjort det här, levt som miljonär. Den känslan är i sig värd jättemycket. ●

För drygt ett år sedan skrev den utförsäkrade mamman Jenny i Värmlands Folkblad om svårigheterna att få pengarna att räcka. Två månader senare visade teve Janne Josefs-
sons reportage om barnfattigdom. Händelser som båda gav upphov till häftig debatt:
Är Sverige fyllt av bortskämda bidragsnarkomaner?

----- text BÖRGE NILSSON/TEXTRA -----

Utтан...

Det är mitt i smällkalla vintern. Nästan en miljon svenska tevetittare har satt sig tillrätta i stugvärmerna för att titta på säsongens första Uppdrag granskning.

Där står programledaren Janne Josefsson framför några hyreshus och förklarar att kvälens program ska ta upp barnfattigdomen:

”Det finns en kvarts miljon fattiga barn i Sverige, enligt Rädda Barnen, som går hungriga och som fryser nu i vinter för att dom inte har tillräckligt med kläder”, säger han.

Också Bris och Majblomman, två andra barnrättsorganisationer, ”larmar om en allt svårare social situation för dessa barn”, säger Janne Josefsson.

Nu ska han ta reda på om det stämmer.

”Jag har gjort en resa i Sverige för att se hur det är. Är denna bild sann?”, säger han och tittar rakt in i kameran.

Programmet sändes den 16 januari i år. Det är den tid på året när de flesta har lite ont om pengar efter julfirande och julklappar.

Men på en ort i Värmland hade en ensamstående och utförsäkrad mamma, vi kan kalla henne Jenny, upplevt en bättre jul än hon gjort på länge.

Trots att årets storhelg började på sämsta tänkbara sätt.

Hennes tolvårige son, vi kan kalla honom Johan, hade förklarat för sin mamma att han inte ville leva längre.

Han förklarade: ”De retar mig i skolan för att jag inte har någonting. Och de har så mycket grejer”.

Jenny grät och Johan grät.

– Jag sa att det var det värsta jag hade kunnat höra, så han grät bara ännu mer och fick dåligt samvete för att jag blev ledsen, berättar hon.

På kvällen när Johan hade somnat fick Jenny ny kraft av alla tårar. Kraften samlade sig till en insändare i Värmlands Folkblad.

Det var en dryg månad kvar till jul.

Under rubriken ”Vi är så fattiga att min son inte vill fortsätta leva” skrev hon:

”Jag får ständigt säga nej till sönerna när de vill ha något, dom är vana att höra att nej vi har inte råd. Men när sonen inte vill leva längre för vi är fattiga och han inte kan hålla samma standard som sina klasskompisar så rasar man ihop totalt.”

”Jag är nu inne på mitt tredje år som utförsäkrad, detta tär enormt på oss.”

”Så här ser livet ut för många här i Sverige år 2012. Ska vi ha det såhär med fattigdom och barn som önskar att få dö?”

Jennys insändare drabbade många tidningsläsare. Gensvaret blev enormt.

”Du skrev så vackert om hur verkligheten ser ut för er att man fick tårar i ögonen”, svarade en insändarskribent.

”Regeringen borde skämmas”, skrev någon annan.

Empatin räckte längre än till vackra ord. Insändaren spreds i sociala medier. En kvinna i Uppsala startade en insamling bland vännerna. I Karlstad lade en annan undan kläder till Jenny och barnen. Två unga tjejer bjöd på badhuset. Butiker skänkte kläder och skor. En restaurang bjöd på middag. När julen kom satt Jenny med mer än 60 kilo julmat, kläder, datorspel, dator och förbrukningsvaror.

– Jag fick en vinterjacka, den första varma vinterjacka jag haft på tre år.

Hon är kluven inför välgörenheten.

– Samtidigt som jag är ledsen för att behöva ta emot allmosor så är jag glad för hjälpen jag fick. Det var nog den finaste jul vi haft på flera år.

Och hon var glad att Johan hade blivit lite gladare.

MEN HENNES NÖDRÖP väckte också motvilja. En av tidningens läsare blev ordentligt provocerad av vad hon skrev. Han svarade:

”Hon efterlyser så vitt jag kan förstå en förbättring av sin ekonomiska situation med hjälp av allmänna medel. De som går upp tidigt om morgonen för att gå till jobbet och sliter för varje krona ska då ytterligare beskattas för att höja standarden för icke yrkesverksamma”.

Han fick omedelbart mothugg av andra skribenter men stod på sig:

”Det är ni arga bidragsnarkomaner som borde skämmas när ni menar att folk lever i fattigdom i Sverige. Runt om i världen svälter barn ihjäl samt tvingas till hårt arbete för familjens överlevnad och ni sitter och talar om fattigdom i Sverige!”

Där fick vi en nygammal spelplan.

Fattiga barn som svälter ihjäl i utvecklingsländer – mot bortskämda bidragsnarkomaner i Sverige.

Det var också den bild som Janne Josefsson gav i årets första Uppdrag granskning.

Han hänvisade till Rädda Barnens barnfattigdomsindex där närmare en kvarts miljon svenska barn lever i familjer med socialbidrag eller låg inkomststandard.

Han visade en kampanjfilm från Rädda Barnen som nämnde hunger och köld.

Och han gav sig ut i Sverige för att leta efter denna nästan kvarts miljon barn som frös och gick hungriga.

Frågeställningen låg kvar genom hela programmet. Finns det fattigdom i Sverige? Fryser och svälter nästan en kvarts miljon barn?

Och svaret är: Naturligtvis inte. Ingen har ens påstått det.

Att programmet drog orimliga slutsatser hävdas i en granskning i årets första nummer av Pockettidningen R. Kampanjfilmen från Rädda

Barnen visades i nerklippt skick och var inte alls så entydig som Uppdrag granskning påstod. Bris beskylldes för att likställa barns rädsla för att inte få mat i Moçambique och Sverige. Det var också en hårdragning.

Det mått på barnfattigdom som Rädda Barnen har låtit forskaren Tapio Salonen ta fram, kan inte jämföras med andra mått som FN-organet UNDP och Världsbanken har skapat. De måtten mäter hur många världsmedborgare som tvingas klara sig på drygt en amerikansk dollar om dagen.

Enligt det sättet att räkna är ingen mätbart fattig i Sverige. Kanske finns det barn till papperslösa flyktingar som måste leva på så lite, men de går inte att räkna eftersom de gömmer sig.

STAFFAN JANSON är pensionerad barnläkare i Karlstad och senior professor vid Karlstads och Örebro universitet.

Han och hans kollegor har studerat hur fattiga familjer i Värmland klarade den ekonomiska krisen 2008. Resultatet presenteras i boken "Hårda tider – om ekonomiska kriser ur ett samhällsvetenskapligt perspektiv" där han är en av medförfattarna.

– I vår del av världen är det inte den ekonomiska nivån som är det viktigaste utan det är ojämlikheten, säger Staffan Janson.

Därför är relativa mått mest intressanta, alltså hur du har det i förhållande till dina grannar. Då jämförs din standard med den mittersta inkomsten bland alla andra som lever i samma land.

Där finns också olika definitioner. EU använder måttet att leva på mindre än 60 procent av denna mittersta medianinkomst. OECD sätter gränsen vid 50 procent.

Räknar man som EU så är 14 procent av svenskarna fattiga. Denna relativa fattigdom har ökat i Sverige.

Tapio Salonen, som tar fram siffrorna för Rädda Barnen, konstaterar att den fattigaste tiondelen i Sverige legat kvar på samma nivå under de goda åren, medan den rikaste tiondelen blivit väsentligt rikare. Den familj som låg precis på gränsen till den rikaste tiondelen kunde år 2000 nätt och jämnt försörja tre familjer. 2010 kunde den nästan försörja fyra.

Staffan Janson ser samma bild.

Forskarnas intervjuer i Värmland visar att de flesta barnfamiljer inte ens märkte av den senaste ekonomiska krisen. Bara en femtedel drabbades ekonomiskt.

Men mer än hälften, 55 procent, av de arbetslösa värmlänningarna hade sämre ekonomi 2010 än 2008. Och medan barn med två föräldrar nästan aldrig tvingas avstå från skolutflykter, så behövde sju procent av barnen till ensamföräldrar göra det.

Men det är den stora majoriteten, den som fått det så mycket bättre, som spelar huvudrollen både i de många medvetande och i svensk politik.

Tomas Berglund, docent på institutionen för sociologi och arbetsvetenskap vid Göteborgs universitet, har studerat vår syn på klass och tillhörighet och sett att allt flervill placera sig i mitten.

När det socialvetenskapliga forskningsprogrammet ISSP inleddes 1994 såg sig 35 procent som arbetarklass. 2012 var det 27 procent. Medelklassen ökade från 43 till 49 procent och övre medelklassen från 10 till 15 procent.

Utkanterna ligger still när vi får klassa in oss själva. Då som nu anser sig en procent vara överklass. Lika liten är underklassen.

De som inte har fast jobb och trygg försörjning befinner sig istället i utanförskap enligt dagens politiska terminologi.

– Om arbetarklass är ett politiskt begrepp så är utanförskap också det. Som Fredrik Reinfeldt har formulerat sin politik, så har de två tredjedelar som har det bäst ett gemensamt intresse av att minska skattebördan, genom att sätta press på den tredjedel som står utanför, säger Berglund.

Förklaringen till arbetslöshet, eller utanförskap, har ändrats.

– Jag har en känsla av att vi gått från en strukturell förklaring till att det nu beror på de enskildas egenskaper, säger Tomas Berglund.

De fattiga får alltså skylla sig själva och behöver ta sig i kragen för att komma ur sin fattigdom.

Förr riktades majoritetens ilska uppåt, mot rika nolltaxerare och företagare som smet från skatten.

Nu riktas ilskan neråt, mot de arbetslösa, utförsäkrade och sjukskrivna som kostar skattepengar.

MEN KYRKAN MÅSTE VÄL i alla fall stå på de svagas sida? Eller är kyrkan också medelklassens bastion?

Både och, menar Svenska kyrkans analytiskchef Jonas Bromander. Av tradition har kyrkan varit dålig på att knyta resurssvaga till sig.

– De aktiva hör till en relativt väletablerad medelklass. Det är också mer sannolikt att den gruppen söker sig till kyrkan om den har

problem än att mer utanförstående gör det, säger Jonas Bromander.

Den tidigare statskyrkan stod överheten nära och betraktades med viss skepsis av de mindre resursstarka.

Men den väletablerade medelklassens vilja att genom kyrkan hjälpa svagare grupper är intakt.

– Jag ser ingen glidning, ingen reservation mot kyrkans uppgift att vara till för dem som behöver det mest, säger Jonas Bromander.

HOS JENNY ÄR DET MESTA sig likt. Fjolårets julgåvor har för länge sedan tagit slut och på köksbänken ligger en lapp från skolan om att det är dags för friluftsdag i slalombacken. Barnen ska ta med dryck och fika hemifrån och slalomskidor och hjälm eller pulka och hjälm. Sånt som Johan inte har och som Jenny inte har råd att köpa.

Och när varken de stora politiska partierna eller Uppdrag granskning förbehållslöst ställer sig på de fattigas sida, så märks det hemma hos Jenny.

När hon hade skrivit sin insändare om att hennes son inte ville leva fick hon frågvisa telefonsamtal. Folk undrade om hon rökte och om hon drack. Familjens fattigdom var plötsligt en fråga om hennes personliga moral.

När Janne Josefsson tog upp samma ämne i Uppdrag granskning så kom frågorna tillbaka. Folk som visste hur Jenny hade det drog henne åt sidan och frågade om det var så som Janne Josefsson sa. Var folk fattiga för att de var slöaktiga och lata?

– Om de är fattiga får de inte ha några laster alls. Jag vet inte vad folk anser att fattiga ska få göra, säger Jenny. ●

BA RN FA TT IG dom

...för skap

Fattiga kroppar TILL SALU

– Hur ser man på andra människor om man köper någons kropp?
Är den personen enbart till för min tillfredsställelse? Har hon inget
människovärde bara för att hon är fattig?
Psykoterapeuten Mona Lindqvist möter ofta kvinnor som sålt sex.

○ ----- text ANNIKA N LINDQVIST ----- ○

Mona Lindqvist är psykolog och psykoterapeut på Centrum för traumatisk stress i Karlstad.

– Vi brukar inte använda ordet prostitution, mina patienter kan inte känna igen sig i det. Det ger en bild av nätstrumpor och Malm-skillnadsgatan. Vi pratar om sex mot ersättning, säger Mona Lindqvist.

Ersättningen behöver inte vara pengar. Den kan bestå av mat, kläder eller nånstans att bo.

– Eller hjälp med praktiska saker. ”Jag kan hjälpa dig fylla i blanketterna till Migrationsverket om jag får en avsugning”, för att vara rakt på sak.

Centrum för traumatisk stress drivs av landstinget och skapades för att ge psykiatrisk hjälp till människor som flytt hit från krig och tortyr. Senare har begreppet traumatisk stress vidgats och centret behandlar också dem som har skadats av andra saker.

UNGEFÄR HÄLFTEN av centrets patienter har i dag invandrarbakgrund. Många är inne i asylprocessen och vet inte om de får stanna i Sverige eller inte och det är mycket vanligt att de har erfarenhet av att tvingas köpslå med sin kropp.

– Det är inte det första man berättar när man kommer hit till oss men så småningom kommer det ofta fram att det finns någon här i Sverige som hjälper till på ett eller annat sätt och som kräver sex i utbyte.

Tidigare i år gjorde Kyrknytt en intervju med en grupp män. De var överens om att det tyska systemet med en laglig sexhandel nog är det

bästa. Bara de visste att den som säljer sex gör det av fri vilja och inte far illa, skulle tanken på att handla inte vara omöjlig.

Intervjun fick en anonym läsare att skriva brev till redaktionen (se faksimil): ”... har väldigt svårt för denna romantiserade syn på prostitution, där enbart människans behov belyses. Prostitution är ju inte ett yrke som går att förena med troget familjeliv, och det är ju tyvärr så att många prostituerade är ensamstående mammor som inte ser nån annan utväg.”

MONA LINDQVIST tycker likadant som den anonyma brevskrivaren. Att köpslå med sin kropp är ett desperat val.

Också bland hennes svenska patienter finns de som har sålt sex.

– Det kan vara kvinnor som inte har bostad eller har missbruksproblem, eller en kvinna som ”bara” har ekonomiska svårigheter, kanske har blivit arbetslös.

Det förekommer också bland unga män.

Hjäl
"Har precis fått artikeln "Varför vill män köpa sex" -tankar kring frukostbordet, i Kyrknytt nr 2 2013.
Anser inte alls att det är jämställt att vi enbart intervjuar män i denna viktiga fråga, och har väldigt svårt för denna romantiserade syn på prostitution, där enbart människans behov belyses. Prostitution är ju inte ett yrke som går att förena med ett boget familjeliv, och det är ju tyvärr så att många prostituerade är ensamstående mammor som inte ser någon annan utväg.

– En del av de ensamkommande flyktingbarnen har varit så kallade dansande pojkar. De har erfarenhet av att erbjuda sexuella tjänster i hemlandet och kan fortsätta med det här. En del unga män från Sverige säljer också sex för att till exempel kunna köpa en ny dator. Den absoluta majoriteten av dem som köper sex är män, oavsett om säljaren är man eller kvinna.

– Killarna säger inledningsvis att det inte har påverkat dem att de har sålt sex. Men ofta kommer de tillbaka med annan problematik och säger att det har spelat större roll än de trodde.

Mona Lindqvist är övertygad om att det skadar en människa att sälja sin kropp.

– Visst, jag träffar ju bara dem som har sökt sig hit för att de mår dåligt. Det är klart att någon ensstaka person kan ha det här som vilket jobb som helst, men de är nog mycket få.

Skadorna kan vara fysiska. Många torsk köper möjligheten att få leva ut sadistiska böjelser eller

andra önsningar som de inte kan förverkliga tillsammans med sin fru eller sambo.

– Det kan vara spräckta ändtarmar eller annat som de måste ha sjukvårdshjälp för.

Och de psykiska skadorna är långtgående.

– Det skadar ens tillit till andra människor, ”alla vill använda mig, jag är bara värd nåt för de sexuella tjänster jag kan erbjuda”.

– Bland dem som har sålt sex under längre tid finns det nog ingen som kan ha ett vanligt sexliv. Då finns ingen lust kvar, bara förakt och bitterhet.

DET ÄR INTE OVANLIGT att hennes patienter fortsätter sälja sex.

– Jag kan säga ”det här är inte bra för dig, gå till socialen istället”, men de pengarna räcker kanske inte. De kan ha någon att försörja här eller en fattig familj i hemlandet som de måste skicka pengar till. Och när en asylsökande har fått sitt tredje avslag från Migrationsverket sänks dagersättningen. Det blir som att trycka in människor i illegala arbeten.

Men är det något att moralisera över? ”Dom är fattiga, vi är kåta, vad är problemet?” som en manlig insändarskribent formulerade saken när det blev vanligt att kvinnor kom från Ryssland till Norrbotten för att sälja sex.

– Var finns människovärdet om allt går att köpa och sälja? Har jag rätt att köpa en annan människa som en handelsvara bara för att hon är fattig? undrar Mona Lindqvist. ●

Skilda sexköpslagar inom Europa

Lagarna som reglerar sexhandeln varierar mycket i de europeiska länderna. Sverige var först i världen med sin sexköpslag. Den kom 1999 och gör det brottsligt att köpa sexuella tjänster, men inte att sälja. Tyskland antog tre år senare en lag som helt avkriminaliserar sexhandeln. Holland har en liknande lag.

Norge och Island följde år 2009 Sveriges exempel, men gjorde sina lagar mer långtgående. För norska och isländska medborgare är det straffbart att köpa sex också utomlands.

Frankrikes parlament ska snart rösta om att kriminalisera sexköp enligt svensk förebild. Motståndarna till kriminalisering framhåller bland annat att den tvingar handeln under jorden och att såväl skamstämpeln som riskerna för de prostituerade därigenom ökar.

Men den tyska lagen har inte lett till det som var målet. Mycket få prostituerade har registrerat sig för att komma in i samhällets trygghetssystem med sjukpenning och pension. Tyskland har också en omfattande trafficking med kvinnor som förs in i landet och tvingas till prostitution av hallickar som tar pengarna.

”Prostitution? Det finns väl bara i storstäderna?”

Det fick det värmländska resursteamet prostitution och människohandel ofta höra i början.

Teamet bildades år 2009 av representanter för bland andra länsstyrelsen, polisen, socialtjänsten och vården. En av uppgifterna är att ha kunskap om hur man snabbt kan slussa den som har sålt sexuella tjänster till rätt instans för att hon, eller någon gång han, ska få den hjälp som behövs.

Tidigare artiklar

Se www.kyrknytt.se nr 2 2013 och nr 4 2009

Man kan inte ÄTA GULD

– Girighet är inget bra ord. Det är för abstrakt och handlar alltid om någon annan, aldrig mig själv, säger Sören Dalevi, präst och universitetslektor i religionsvetenskap vid Karlstads universitet. Sören föredrar att prata om pengar, prestige, makt och status. Begrepp som vi alla måste förhålla oss till. Och behöver fundera över.

Det finns många berättelser om pengar och rikedom i Bibeln. Och i grunden beskrivs pengar som någonting gott, förklarar han. Frågan är hur de används och vilken roll de spelar i en människas liv.

– Pengar får inte ta för stor plats.

Jesus är tydlig. För honom är det Gud eller pengarna som gäller. ”Ingen kan tjäna två herrar. Ni kan inte älska både Gud och Mammon” konstaterar han i Bergspredikan.

– Jesus kritik handlar om att pengar inte får bli ett självändamål. Man ska inte sätta sin tillit till pengar, det får inte bli en gudom.

Var går gränsen, när har pengar blivit en gud?

– Var och en måste själv reflektera över sitt förhållande till det materiella. Vilken plats tar begrepp som pengar, makt, prestige och status i vår vardag? Hur mycket styr de? Sabbar de vår tid och våra relationer?

Var och en behöver bära med sig en egen väckarklocka, tycker Sören, och fundera över frågan ”Vad lever jag mitt liv för?”

Han hänvisar till Martin Luther som sa: ”Det du lever ditt liv för, det är i sanning din Gud.”

– Generellt tycker jag att pengar blivit för viktigt i vår tid. Och det är tragiskt när jakten på pengar, prestige och status blir själva livsmålet, det enda som betyder något.

Samtidigt påminner Sören om att ingen går fri från materiell påverkan. Vi lever i kommersiell tid och måste förhålla oss till det. Det behöver inte vara fel att köpa dyraste bilen och bygga värsta villan. Allt beror på motivet.

Han resonerar och problematiserar och aktar sig noga för de enkla svaren. Sören är pedagogen som

o - - - - - text HELENA SÖDERQVIST bild PER HARDESTAM - - - - - o

Egoism + kristendom = falskt

Vad tjänar jag på det här? En vanlig fråga som ställs inför alla möjliga sorters beslut. Den egna nyttan analyseras främst. Mår jag bra så mår andra bra.

– Riktigt så enkelt är det inte. Det finns ett annat sätt att tänka. Ett vi istället för ett jag, säger Elisabeth Christiansson, prefekt och teolog vid Ersta Sköndal högskola i Stockholm.

Att alltid sätta sig själv i första rummet är mänskligt men inte rätt utifrån en kristen livsåskådning, betonar hon.

– Egoism och kristendom går inte att förena. Jag är inte ensam utan finns här i relation till andra.

Elisabeth tycker att vårt samhälle blir allt mer ego-centrerat och tar språket som tydligt exempel. ”Dissa, biggest loser, cred, vinnarskalle, what’s in it for me, en win-win-situation” är uttryck som används i många olika sammanhang och som lika gärna kan handla om en vänrelation som en ren affärsuppställning. Hon kallar det marknadspråk. Och tycker att det förminskar människan till ett föremål, vi luras att tro att allt i livet kan beräknas.

– Men det går inte. Kärlek kan inte beräknas och den går inte att reducera till ett ting. Den sker av sig själv och är organisk.

Marknadskrafter har tagit över värderingar på områden där de inte

alls hör hemma. Det behövs motkrafter, menar Elisabeth, institutioner som hjälper människor att diskutera existentiella och religiösa frågor och visar vägen för andra sätt att tänka och uttrycka sig.

– Vi behöver rättesnören. Kyrkan har ansvar för att prata om sin tro och vad det innebär att vara kristen.

Elisabeth uppfattar att vi lever i ett girigt samhälle där människor får skylla sig själva. Solidariteten med dem som har det sämst har minskat. Hon ser det till exempel i resonemang kring vem som har rätt att få vård och hjälp.

Den som röker två paket cigaretter om dagen och får lungcancer ska den verkligen ha lika stor rätt till sjukvård som ett barn som får cancer? Många tycker inte det. Och den som äter sig till ohälsa, borde inte den skylla sig själv?

– Jag ser en utveckling där människor bara är beredda att betala skatt till det man själv kan behöva ha tillgång till.

Hon är bekymrad.

– Vi behöver möta den här utvecklingen med ett annat språk. Byta jag mot vi.

Ett argument som ofta hörs för goda gärningar är ”jag mår bra av att göra gott för andra”. Elisabeth tycker att det är en form av självbedrägeri som utgår från samma egoistiska tänkande om hur en handling alltid måste gynna det egna jaget.

– Kan vi inte bara slappna av och sluta tänka på vad vi själva tjänar på allt. Att vi istället mår bra tillsammans. Att vi ingår i ett större sammanhang och inte bara finns här för vår egen skull. Att vi tillsammans ska bygga det goda samhället.

ställer frågor och inspirerar till egna tankar. Den som söker en färdig manual får gå någon annan stans.

Han låter det kristna budskapet ta plats runt köksbordet och handla om det egna jaget och livet, inte om någon annans. Det är också därför Sören ogillar ordet girighet. Det är inte bara abstrakt och svårt att ta till sig, utan de gånger det används har det en tydlig tendens att enbart omfatta andra. En girig marknad, giriga makthavare, företagsledare, grannar, vänner...

– Vem tänker på sig själv som girig?

Prestige och pengar däremot kan alla relatera till.

Att Jesus var tydlig i sin kritik mot pengar och status råder det ingen tvekan om.

– Den som inte ser det är både blind och döv.

Sören tycker att Svenska kyrkan ägnat för lite tid åt att diskutera makt och pengars roll i våra liv, med tanke på det utrymme de tar i Bibeln. Jesus tog i ord och handling avstånd från status och ägodelar.

– Det är så centralt i kristendomen.

Som kontrast tar Sören homoäk-

Hon tycker det är av största vikt att kyrkan deltar i samhällsdebatten och lyfter frågan om hur vi lever våra liv i relation till andra.

– Och vi ska göra det från en teologisk utgångspunkt, förklara utifrån den kristna livsåskådningen. Vi är alldeles för rädda att prata om religion.

Men sen krävs det handling också. Inte bara prat.

– Religion är ingen låtsasgrej. Den blir verklig först när den finns på riktigt.

Elisabeth betonar med skärpa att kyrkan har ett konkret socialt ansvar att hjälpa människor som hamnar utanför marknaden och som ingen "tjänar" något på. Gamla, sjuka, ensamma, utsatta barn, flyktingar med flera.

– Det är helt nödvändigt att visa barmhärtighet i praktisk handling. Kyrkan ska stå på de utsattas sida i både ord och handling. ●

tenskap och kvinnors rätt att vara präster, två frågor som Jesus aldrig sa någonting om men som kyrkan ägnat stort utrymme.

Kanske beror det på att makt och pengar är mer komplexa ämnen. Särskilt för en kyrka som historiskt sett haft båda delarna, trots att den bygger sin lära på en man som uppmanade människor att sälja sina ägodelar och ge till de fattiga.

Franciskus gjorde det. Och Antonius. Två kristna helgon som alltså bokstavligen följde Jesus uppmaning.

– Det är bra att de finns. Jag ser upp till dem och tycker det är intressant att de sa nej till all materialism, det är en radikal tolkning. Men de flesta av oss kan inte leva så, eftersom vi lever i en annan verklighet. Vi måste anpassa det kristna budskapet till en vardag med barn och familj och jobb.

Samtidigt behöver vi som kristna ständigt reflektera över vårt förhållande till det materiella i en värld där resurserna är så ojämnt fördelade, menar Sören. En intressant värdemätare på ett samhälles utveckling är att se hur de sämst ställda har det. På Jesu tid var det änkan och den faderlöse som stod utan försörjning och skydds nät.

– Lider de spelar det ingen roll hur väl samhället i övrigt går, vilka toppar som börserna når eller hur fett det stora flertalet i en befolkning har det.

Rikedom i sig är inte ett problem, men med pengar kommer ansvar.

– Vi ska vara tacksamma att vi lever i ett samhälle där de flesta av oss har bra med pengar. Men vi har ansvar för att dela med oss till dem som inget har, att visa empati mot "änkan och den faderlöse". ●

Girighet...

... är enligt katolsk kristendom en av de sju dödssynderna.

Att ständigt vilja ha mer, och låta kärleken till pengar tränga undan andra lojaliteter, anses girigt. En girig person beskrivs ofta ha ett starkt begär efter ägodelar förenat med överdriven sparsamhet, vinningslystnad och snikenhet.

De **SJU DÖDSSYNDERNA** formulerades av påven Gregorius den Store på 500-talet och är i den vanligaste ordningen: 1 **HÖGMOD** 2 **GIRIGHET** 3 **VÄLLUST** 4 **AVUND** 5 **FROSSERI** 6 **VREDE** 7 **LÄTTJA**.

Flera sentida svenska undersökningar visar att en majoritet av de tillfrågade tycker att girighet är den värsta dödssynden. Samtidigt är det få som betraktar girighet som ett problem i sitt eget liv.

Sparande handlar oftast bara om hur vi ska kunna bli ännu rikare. Men det finns sätt att få både finansiell och social avkastning!

Dubbelt upp med mikrolån

Rose är en av medlemmarna i jordbrukskooperativet Kuapa Kokoo. Tack vare lån från Oikocredit kan chokladen Divine produceras och distribueras till den europeiska och amerikanska marknaden.

----- text CECILIA HARDESTAM bild KIM NAYLOR/DIVINE CHOCOLATE -----

För det första: Pengar är inte neutrala utan en resurs på samma sätt som exempelvis tid. När vi lånar ut pengar till någon, vanligen en bank eller ett finansbolag, sätter de i sin tur kapitalet i rörelse utan att vi har en aning om vad pengarna används till.

För det andra: En stor svaghet i det här systemet är att det vanligtvis inte når fattiga människor. De saknar därför möjlighet att spara, låna småbelopp, betala räkningar, teckna försäkringar, få ekonomisk rådgivning. Att kunna köpa en symaskin eller en get för att starta en liten verksamhet utan att bli indragen i systemet med lånehajar är därför svårt.

För det tredje: De senaste åren har en ny typ av småbanker som når de fattiga, mikrofinansinstitutioner, utvecklats världen över.

– Här var kyrkorna mycket tidigt ute. Redan 1968 väcktes liknande tankar vid Världskyrkomötet i Uppsala och sedan 1975 samverkar Svenska kyrkan med Oikocredit, en finansorganisation som ger fattiga möjlighet att själva arbeta sig ur sin fattigdom. Det handlar alltså inte om lån eller bidrag, säger Cecilia Näsman som arbetar vid Oikocredits

kontor i Stockholm.

Finansinstitutet Oikocredit är ett vinstdrivande men inte vinstmaximerande kooperativ. Låntagarna ses som jämbördiga och kapabla partners och full insyn råder när det gäller vilka utvecklingsprojekt man väljer att stötta.

– De privatpersoner, organisationer och företag som sätter sina pengar hos oss får två procents ränta och kan ta ut pengarna när de vill. Vi är som en slags fond kan man säga. Skillnaden är att vi ger våra sparare dubbel avkastning: både finansiell och social.

Efter noggrann bedömning och granskning lånar man ut pengar till hela produktionskedjan. Det kan gälla investeringar, reparationer och underhåll, förädling, delägarskap under ett uppbyggnadsskede, Fairtrade-certifiering etc.

– Vi har mycket låga kreditförluster, det vill säga projekt där vi lånat ut pengar som vi inte får tillbaks, cirka en procent om året. För vanliga banker ligger den siffran på sex-sju procent per år. ●

Den som spar den ger – investera i en rättvisare värld

Hos Oikocredit får du två procents ränta på dina pengar samtidigt som de gör nytta. Du kan ta ut dina pengar när som helst, administrationen tar dock cirka en vecka.

Det kapital du sparar används via organisationens internationella nätverk till mikrolån för människor med kloka affärsidéer i över 70 låginkomstländer. En del av Oikocredits överskott går dessutom tillbaka till låntagarna och stärker företagen så att de blir långsiktigt hållbara. Det kan handla om utbildning, hälsovård, förbättrade jordbruksmetoder, omställning till ekologisk odling med mera.

Hur vet jag att pengarna gör nytta?

För en social investerare är det viktigt att pengarna gör skillnad. Därför finns en rad sociala resultatindikatorer. Varje år mäter Oikocredit till exempel hur stor andel kvinnor man når och hur stor del av investeringarna som når landsbygd. (År 2012 var exempelvis 83 % av låntagarna kvinnor, av dem fanns 53 % på landsbygden.)

Dessutom följs låntagarnas livsvillkor över tid och man har förbundit sig att följa FNs internationella principer för klientskydd. Där ingår att skydda låntagarens integritet, mot-

verka överskuldssättning, ha transparenta och skäliga räntor samt inte tillämpa oetiska in-
drivningsmetoder. ●

Läs mer

... om hur du investerar på:

www.oikocredit.se eller ring det svenska kontoret på telefon 0768-000 809.

I Sverige finns fler institutioner och organisationer som samverkar kring mikrokrediter. Du hittar några på mikrofinans.nu.

Rum för livs-viktiga samtal

Många människor är positiva till Svenska kyrkan, fast ser den inte som en resurs i den egna livstolkningen. Men kyrkan har flera olika former för samtal, till exempel Livsvägledningsgruppen i Hammarö församling.

----- text & bild CECILIA HARDESTAM -----

– Livet är en helhet och det andliga inget avskilt och exklusivt, utan något som sitter ihop med vardagen. En vardag som ofta innebär många val och beslut, konstaterar Regina Piscator som är präst i Hammarö församling och har ett förflutet som studie- och karriärvägledare.

I början av året startade hon samtalsgruppen ”Livsvägledning – en samtalsgrupp för människor mitt i livet.”

Under vårens träffar diskutere

rade de sju deltagarna saker som sysselsättning, utbildning, relationer, sammanhang, tro, familj, vänner, sjukdom och hälsa.

Deltagarna har berättat om och ritat sina livslinjer och därefter valt olika teman att arbeta vidare med, några har också kommit fram till ett avgörande i en eller annan riktning: kanske sökt en utbildning, gått ner i tjänst, flyttat...

– Livskarriären innehåller så många steg: intensiva småbarnsår,

förändrad ekonomi, yrkeskarriär, åldrandets utmaningar, tomheten när barnen flyttar hemifrån eller när man förlorar sin livspartner och så vidare.

Ja, det finns många tillfällen då man kan behöva samtal och stöd kring sina livsval – och varje steg på livets trappa hänger samman med existentiella frågor, vilket ger möjlighet att fråga sig vad man egentligen vill med hela sitt liv.

– Framöver hoppas jag att vi i kyrkan kommer att jobba ännu mer med livsvägledning, säger Regina. Både i grupper som den här och i enskilda samtal för den som önskar och behöver.

NÄR DET EN vacker hösteftermiddag är dags för återträff i vårens grupp är stämningen förväntansfull. Valfyllda kaffetermosar och bullfat väntar, de levande ljusen brinner och stolarna står ställda i en inbjudande cirkel.

Deltagarna slår sig ner och Regina inleder med en kort avspänningsguidning för kropp och själ,

följt av en stunds tystnad. Därefter följer Sinnesrobönen: ”Gud ge mig sinnesro att acceptera det jag inte kan förändra, mod att förändra det jag kan, och förstånd att inse skillnaden”.

SÅ BERÄTTAR VAR OCH EN, utan att bli avbruten eller kommenterad av de andra, hur livet gestaltat sig sedan sist. Här vill gruppen vara ifred och inte bli citerad, men deltagaren Anneli Hedwall sammanfattar vad träffarna gett:

– Vi har kunnat lägga fram vårt liv inför gruppen, få det lite på avstånd så att allt blir mer hanterbart. Vi har fått hjälp att klargöra saker och fått med oss hemläxor med nyttiga övningar, säger hon.

Gruppen har inneburit en hjälp att även forma sin andliga livshållning och det har känts bra att kyrkan visar att den bryr sig om var och ens eget liv, precis som det är just nu.

– Det här är absolut ett sätt att hitta in till kyrkan och känna att den har med livet att göra! ●

Kyrkan har med livet att göra! I prästen Regina Piscator livsvägledningsgrupper ges deltagarna utrymme att söka och kanske hitta nya perspektiv på livet och framtiden.

Här kan du samtala om tro & liv

Livsvägledning

Torsdagar kl 14

Skoghalls församlingshem.

Info: 054-51 24 22 eller

regina.piscator@svenskakyrkan.se

Eftersnack

tisdagar kl 15, varannan vecka,

för 65+, Grava församlingshus.

Info: 054-53 62 20

Jag kallar er vänner

Vänskap, relationer, avstånd, närhet,

sökande, tro – mitt i det vardagliga

talat Gud. Start onsdag 5/2

kl 14.30, Vikenkyrkan.

Info: 054-14 14 91

Katumenekat

Samtal kring livsfrågor och andliga upptäckter inom kyrkan.

En grupp ses varannan tisdag kl 18,

Domkyrkan. Ev finns ett par platser kvar.

Info: 054-14 14 01 eller katarina.

johansson@svenskakyrkan.se

Konsserter

- 2/12 18.00** Musik i advent med elever från Geijerskolan, Västerstrands kyrka.
- 3/12 15.00** Julkonsert med seniorkören Hundra röster under ledning av Erik Rynefors, Domkyrkan.
- 7/12 18.00** En sång om glädje i juletid, julkonsert med Nils Börge Gård, Älvsbacka kyrka.
- 12/12 19.00** Julkonsert med Sofia Karlsson och Marin Hederos. Biljettförsäljning via Ticnet/Scala-teatern, Alsters kyrka.
- 19/12 19.00** Julkonsert, Richard Lazar, violin, Martina Lazar, piano, Urban Johansson, trumpet, Nyeds kyrkokör, Nyeds sånggrupp, Solsångarna, Diskantkören & G-klaven, Nyeds kyrka.
- 22/12 16.00 & 19.00** Julkonserten med Grava kyrkokör och solist Peter Boman, Grava kyrka.

18 december

Vikenkyrkan 30 år

- 10.00 Mässa, Esbjörn Hagberg, Hans och Martina Lassbo, fiol. Frukost med biskopens tankar om kyrkan och framtiden.
- 12.00 Minimusikal för barn, "Gubbarna i lådan".
- 13.00 Enkel lunch.
- 18.00 Konsert, Sånglusten, Vikenkyrkans damkör, Vikenpojkarna, Kvartetten Q, sångsolister Cecilia Björkman och Sune Byström, Anneli Nilsson, flöjt.

MÅ BRA-TRÄFFAR

- 4/12 19.00** Trivselkväll – julpyssel, Västerstrands kyrka.
- 9/12 10.30** Måndagsträff, Senior-sångarna, jul- och läsarsånger, Västerstrand kyrka.
- 11/12 12.00** Julmat, Anni med vänner sjunger och musicerar. Anmälan senast 4/12, Kronoparkskyrkan.
- 18/12 12.00** Grötlunch, Västerstrands kyrka.

SÅNG & MUSIK

- Torsdagar 12.00** Lunchmusik, Domkyrkan.
- 4 och 11/12 11.30** Lunchmusik, **12.00** Sopplunch, Kroppkärrskyrkan.
- 5/12 19.00** Hammarönoten advents- och julsånger, Vocalis, Hammars gård.
- 7/12 9.00** Biståndsfrukost med julkonsert, sånggruppen Krämm med musiker, Kronoparkskyrkan.

- 10/12 10.00** Sjung in julen, Bengans trio, kaffe med gotter, Vikenkyrkan.
- 19/12 19.00** Vi sjunger in julen, Östra Fågelviks kyrka.
- 21/12 16.00** Vi sjunger in julen i Väse, Väse kyrka.

FINSK GEMENSKAP

- 3/12 13.00** Hyvän olon piiri/Må bra –krets, Norrstrands kyrka.
- 6/12 14.00** Suomen itsenäisyyspäiväjuhla/Finlands självständighetsdagsfirande, Norrstrands kyrka.
- 17/12 17.00** Joulupuuro ja kauneimmat joululaulut/Julgröt och de vackraste julsångerna, Norrstrands kyrka.

GUDSTJÄNST

- 5/12 19.00** Ungdomsmässa, Östra Fågelviks kyrka.
- 18/12 19.00** Riddardubbningsgudstjänst, Väse kyrka.

Upplev Betlehem

Kom och upplev den magiska julnattens sånger vid krubban i Betlehem!
Barnens katedral/Kroppkärrskyrkan

17, 18 och 19/12 18.00 och 19.00

LEVANDE ADVENTSKALENDRAR

EN LEVANDE ADVENTSKALENDER går till så att publiken samlas för gemensam promenad till dagens "lucka". Luckan kan vara ett fönster, en balkong eller något annat hos någon av de boende – eller hos en verksamhet i området. Luckan öppnas, "avtäcks", några ord sägs och därefter följer ibland ett kulturinslag, kanske med advents- eller jultema.

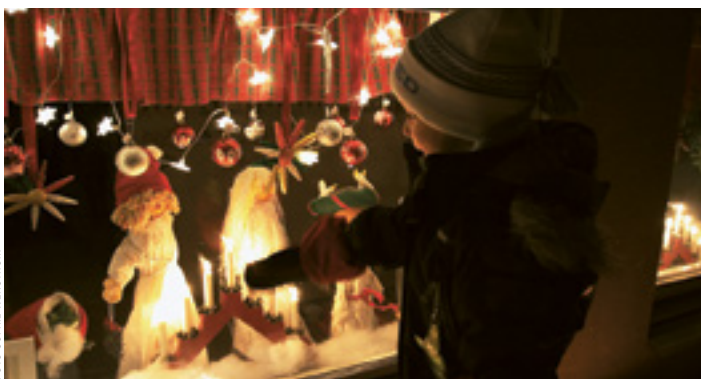

FOTO SOPHIE WENSTRÖM

VÅXNÄS – Från den förste till den tjugofjärde december samlas vi klockan 17.15, vid KBABs bovärdsexpedition för gemensam vandring till luckan för dagen.

Undantaget är söndagar då kyrkan har hand om lucköppningen som sker i biblioteksfönstret klockan 12.00 och där en bibelberättelse illustreras. Sista lucköppningen sker i Västerstrands kyrka på julafton klockan 10.00.

VIKEN – Mellan den sextonde och den tjugofjärde december lysas också Vikenområdet upp av en levande adventskalender. Vi samlas utanför Konduktörsgatan 3 klockan 17.00 och värden för dagen guidar till lucköppningen i det aktuella fönstret.

HAMMARÖ – Under adventstid samlas vi varje dag klockan 17.00 för att gå till luckan. Samlingsplatsen varierar mellan Hammarö kyrka, Skoghalls kyrka och församlingshemmet Arken. Vid varje lucka bjuder församlingen på glögg och pepparkakor! Det finns också en stor adventskalendern på Skoghalls centrum. För mer information, se Hammarö församlings hemsida och facebook.

OBS!

För julens fullständiga program, se www.svenskakyrkan.se/karlstad, www.svenskakyrkan.se/grava samt www.hammaroforsamling.se

1:a advent INVIGNING

**Barnens Katedral/
Kroppkärrskyrkans nya lokaler**

**Församlingkretsen firar 50-års
jubileum.
Kroppkärrskyrkan firar 40-års
jubileum.**

Öppet hela dagen 10.00-18.00

- 10.00 Adventsgudstjänst för små & stora. Krokajo och Mamma & Pappa-kören medverkar.
- 11.00 Tårtkalas med Kroppkärrs kanske längsta tårta?
- 13.00 Musik i kyrkan.
- 15.00 Musiklek.
- 17.00 Vi sjunger tillsammans!

Under hela dagen finns det dessutom en skaparverkstad och utställningen "Kyrkan då, nu och sen".

Pssst... Ta gärna med en kaffemugg och skänk till vårt nya café.

Lucia

12 DECEMBER

18.00 & 20.00 Luciahögtid med Värmlands Lucia och tärnor, universitetskörerna Söt Likör och CMB samt Luciakonsert, Domkyrkan.

13 DECEMBER

18.00 Luciatåg, glögg & pepparkakor, Barnens Katedral/Kroppkärrskyrkan.

18.00 Luciafirande, körer från Västerstrands kyrka, Västerstrands kyrka.

19.00 Kröning av Nyeds Lucia, sång av Diskantkören, G-klaven och Luciakören, Nyeds kyrka.

19.00 Traditionell Luciahögtid, Väse kyrka.

19.00 Luciahögtid, Östra Fågelviks kyrka.

FÖRSTA ADVENT 1 DECEMBER

- 10.00** Gudstjänst för små & stora, Kroppkärrskyrkan.
- 10.00** Perhekerho/Familjekrets, Norrstrands kyrka.
- 10.00** Festgudstjänst, Västerstrands kyrkokör, Västerstrands kyrka.
- 11.00** Gudstjänst, kyrkokören, Magnus Lindholm, trombon, Alsters kyrka.
- 11.00** Gudstjänst, domkyrkokören och kören Vox Maria, Domkyrkan.
- 11.00** Adventsgudstjänst, kyrkokören, Tonfiskarna, Änglakören, Thomas Thörnqvist, trumpet, Grava kyrka.
- 11.00** Adventsgudstjänst, Viva Voce, Johan Kunze, trumpet, Hammarö kyrka.
- 11.00** Adventsgudstjänst för små och stora, kyrkans körer och barngrupper, servering, Herrhagskyrkan.
- 11.00** Gudstjänst, Kronokören, Kronoparkskyrkan.
- 11.00** Högmässa, kyrkokören, kyrkkaffe med lotterier, Norrstrands kyrka.
- 11.00** Gudstjänst, Urban Johansson och Thomas Forsberg, trumpet, Nyeds kyrkokör och sånggruppen, Nyeds kyrka.
- 11.00** Carolsgudstjänst, Vikenkyrkans damkör och Rustan Christensson, trumpet, Vikenkyrkan.

- 11.00** Adventsgudstjänst, kyrkkaffe, Väse kyrkokör, Väse kyrka.
- 15.00** Adventtimestu ja kirkkokahvit/Adventsmässa och kyrkkaffe, Norrstrands kyrka.
- 15.00** Ekumenisk adventsgudstjänst, kyrkkaffe, Östra Fågelviks kyrka.
- 16.00** Rudsmässan, Rudskyrkan.
- 18.00** Kulturskolans traditionsenliga adventskonsert, Domkyrkan.
- 18.00** Sinnesrogudstjänst, julbord, Herrhagskyrkan.
- 18.00** Adventsgudstjänst, Skoghalls kyrkokör, Niklas Lindholm, trumpet, Skoghalls kyrka.

ANDRA ADVENT 8 DECEMBER

- 11.00** Högmässa, Domkyrkan.
- 11.00** Gudstjänst, Kronoparkskyrkan.
- 11.00** Högmässa, Norrstrands kyrka.
- 11.00** Högmässa, Östra Fågelviks kyrka.
- 15.00** Luciahögtid, Miniorkören, Juniorkören, Voxette, kyrkans barntimmar, Miniörerna, After Mini, servering, Herrhagskyrkan.
- 15.00** Gudstjänst, kyrkkaffe, Granberga vårdboende, Väse.
- 16.00** Vinterfestgudstjänst med lucia, Tonfiskarna, Änglakören, Leijonkören m.fl, Grava kyrka.

- 16.00** Rudsmässan, Rudskyrkan.
- 18.00** Luciagudstjänst med Korallerna, Alsters kyrka.
- 18.00** Julkonsert, Kent Lundberg och församlingens körer, Skoghalls kyrka.
- 18.00** Adventskonsert, Dag- och Kvällskören, Västerstrands kyrka.

TREDJE ADVENT 15 DECEMBER

- 15/12 11.00** Adventsgudstjänst i väntan på jul, Acksjöns kapell.
- 15/12 11.00** Luciagudstjänst för små och stora, Kronoparkskyrkan.
- 11.00** Högmässa, Domkyrkan.
- 11.00** Sjung i advent, musikgudstjänst, Motettsällskapets seniorkör, Herrhagskyrkan.
- 11.00** Luciagudstjänst för små och stora, Kronoparkskyrkan.
- 11.00** Gudstjänst, kyrkkaffe, Norrstrands kyrka.
- 11.00** Högmässa, enkelt kyrkkaffe, Väse kyrka.
- 15.00** Gudstjänst för små och stora, barnens luciatåg, Hammarö kyrka.
- 15.00** Gudstjänst, kyrkkaffe, Mariagården, Skattkärr.
- 16.00** Ecumenical service in English, Kronoparkskyrkan.
- 16.00** Rudsmässan, Rudskyrkan.

- 16.00** Söndagsgudstjänst i advent, luciatåg för alla som vill vara med, kören Resonans och Miniormusikanterna, Råtorpskyrkan.
- 16.00 & 19.00** Julkonsert, Grava Kyrkokör med instrumentaler, gästsolist, Peter Boman, Grava kyrka.
- 18.00** Julkonsert med Alsters kyrkokör, Vox Cecilia, Pär Kunze, Anna Rydberg, Alsters kyrka.
- 18.00** Julkonsert "Här kommer nu ett änglabud" av Arne Dagsvik, Domkyrkokören och kören Vox Maria, Domkyrkan.
- 18.00** Julkonsert, Skoghalls musikkår, Skoghalls kyrka.

FJÄRDE ADVENT 22 DECEMBER

- 11.00** Söndagsmässa, Alsters kyrka.
- 11.00** Högmässa, Domkyrkan.
- 11.00** Gudstjänst, Norrstrands kyrka.
- 11.00** Söndagsmässa, Jessica Hyvärinen, sång, Vikenkyrkan.
- 16.00** Årets julkonsert med Karlstads Motettsällskap, Elisabeth Boström och gästsolister, Domkyrkan.
- 16.00** Rudsmässan, Rudskyrkan.
- 16.00** Musikgudstjänst med gruppen JA, Kronoparkskyrkan.
- 18.00** Barnmusikal, Skoghalls kyrka.

Stadsmissionen

Jul- och nyårsveckan
kl 8-14

17/12 Julgröt

18/12 Jultallrik

23/12, 27/12,

30/12, 2/1 och 3/1

Herrgårdsgatan 7

Öppet hela julen i Norrstrands kyrka

Kom och fira jul i Norrstrands kyrka! Det kostar inget och du kommer och går som du vill. Mat, kaffe, samvaro och gudstjänster varvas! Välkommen!

Julafton 24/12 öppet 10-18

11.00 Samling vid krubban och kaffe
13.00 Finsk julandakt
14.00 Julmat
15.00 Berättarstund med Margareta Brandby-Cöster, eller Kalle Anka i teve-rummet!
17.00 Julbön

Juldagen 25/12 öppet 10-16

11.00 Högmässa, därefter kaffe och julmat
13.00 Julstämning vid pianot, Kajsa Liljegren
14.00 Berättarstund med Margareta Brandby-Cöster

Annandag jul 26/12 öppet 10-16

11.00 Gudstjänst och kaffe med julmat
13.00 Berättarstund i ord och på vita duken med Margareta Brandby-Cöster

Hela människan

VAD?

Socialt arbete på kristen grund

NÄR?

22 och 29/12 kl 13-15
23 och 27/12 kl 12-16.30, lunch 12.30

VAR?

Ria
Pihlgrensgatan 1

JULAFTON 24 DECEMBER

Samling vid krubban

10.00 Julbön för små & stora, Barnens Katedral/Kroppkärrskyrkan.

10.00 Julmusikalen "Josef och Maria", hela kyrkan sjunger, Råtorpskyrkan.

10.00 Samling vid krubban för små och stora. Julaftonskören sjunger (öppen kör för alla åldrar, övar från 9.30), Väse kyrka.

10.00 Samling vid krubban, Västerstrands kyrka.

11.00 Julkrubba med Korallerna, Alsters kyrka.

11.00 Samling kring julkrubban, barnkör medverkar, Domkyrkan.

11.00 Samling vid krubban, Tonfiskarna och Änglakören, Grava kyrka.

11.00 Samling vid krubban, Hammarö kyrka.

11.00 Julbön för små och stora, Herrhagskyrkan.

11.00 Julkrubba för små och stora. Vi bygger krubban tillsammans. Sångsolist Lovisa Hellström 6 år, Kronoparkskyrkan.

11.00 Samling vid krubban, kören Norrtoner, Norrstrands kyrka.

11.00 Julkrubba med Diskantkören och G-klaven, Nyeds kyrka.

11.00 Julbön "Den heliga natten", solist Peter Boman, Vikenkyrkan.

13.00 Julens sänger med julbön, Stagnellska hemmet.

Julbön

13.00 Julouaaton hartaus/Julaftons bön, Norrstrands kyrka.

16.00 Julbön, Våxnäs servicehus.

17.00 Julbön med Mari Lindbäck, Alsters kyrka.

17.00 Julbön, Domkyrkan.

17.00 Julbön, Anna Rydberg sång, Maria Carlson piano, Hammarö kyrka.

17.00 Julbön, Norrstrands kyrka.

17.00 Julbön, solist Peter Boman, Västerstrands kyrka.

17.00 Julbön, Östra Fågelviks kyrka.

Julnatt

23.00 Samling på herdarnas äng utanför Kronoparkskyrkan. **23.30** Midnattsmässa, Kronoparkskyrkan.

23.00 Julnattsgudstjänst med Ängsbacka kursgård, Nyeds kyrka.

23.30 Julnattsmässa, Domkyrkokören sjunger ur Piae Cationes, Domkyrkan.

23.30 Julnattsgudstjänst, Grava kyrkokör, Grava kyrka.

23.30 Julnattsmässa Viva Voce, Niklas Lindholm, trumpet, Margareta Jonasson, flöjt, Skoghalls kyrka.

JULDAGEN 25 DECEMBER

7.00 Julotta med Kyrkokören, Magnus Lindholm, Peter Boman. Sång av körerna från 6.30, Alsters kyrka.

7.00 Julotta, Domkyrkan.

7.00 Julotta, Johanna Agnarsson, sång

och saxofon, Grava kyrka.

7.00 Julotta, Hammarö kyrkokör, Rustan Christensson och Peter Bretschneider, Hammarö kyrka.

7.00 Julotta, Väse Gospel och Väse kyrkokör, Väse kyrka.

7.00 Julotta, Västerstrands kyrkokör, Västerstrands kyrka.

7.00 Julotta, Tomas Bergström, sång, Älvsbacka kyrka.

7.00 Julotta, Östra Fågelviks kyrka.

9.00 Julotta med julsmörgås, Tomas Bergström, sång, Nyeds kyrkokör, Sånggruppen och Solsångarna, Nyeds kyrka.

11.00 Högmässa, Norrstrands kyrka.

15.00 Julsångsgudstjänst, Sune Byström, Gruppboendet Sveagatan 10 A.

ANNANDAG JUL 26 DECEMBER

10.00 Psalmgudstjänst, Västerstrands kyrka.

11.00 Högmässa, Domkyrkan.

11.00 Gudstjänst, Norrstrands kyrka.

11.00 Annandagsgudstjänst, Nyeds kyrka.

11.00 Gudstjänst, enkel jullunch och underhållning, Skoghalls kyrka.

15.00 Julens psalmer och sänger, kyrkkaffe, Mariagården, Skattkärr.

16.00 Musikgudstjänst, Felicia Hedberg, sång, Grava kyrka.

18.00 Konsert med julmusik på domkyrkans orglar, Eneken Berglund och Hans Nordenborg, Domkyrkan.

27 DECEMBER

19.00 Regnbågsmässa, Norrstrands kyrka.

29 DECEMBER

11.00 Gudstjänst med Christmas Carols enligt anglikansk tradition, Domkyrkans körer, Domkyrkan.

11.00 Farvälgudstjänst med kyrkkaffe, Nyeds kyrka.

11.00 Söndagsmässa, Julian Albertus, saxofonsolist, Vikenkyrkan.

15.00 Gudstjänst, kyrkkaffe, Mariagården, Skattkärr.

16.00 Rudsmässan, Rudskyrkan.

18.00 Konsert med julmusik på Domkyrkans orglar, Domkyrkan.

18.00 Årets sista julkonsert, Werm-landsensemblen, Christina Gustafsson, sång, Johan Setterlind, trumpet, Mathias Algotsson, piano, Grava kyrka.

18.00 Den Heliga natten, Eva-Mi Tapper, recitation, Vanja Reese, violin, Skoghalls kyrka.

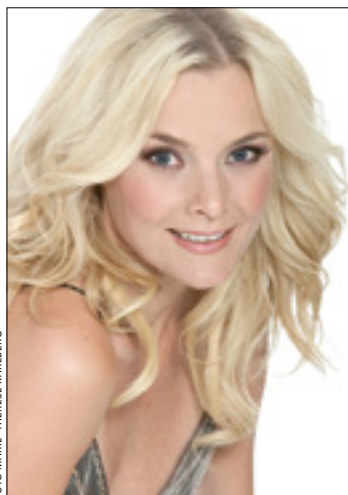

FOTO MARIE-THERESE KARLBERG

Trettondags-konsert

6/1 Nyeds kyrka

Sofia Källgren, Nyeds Kyrkokör och Sånggruppen

För biljettköp och tid se:
www.svenskakyrkan.se/karlstad

Någon att tala med?

ÄR DU I AKUT LIVSKRIS och behöver sam-
tala med en samtalsterapeut? Telefontid
för tidsbokning under jul- och nyårs-
helgen 23/12 och 3/1 kl 8.00-11.30
SamtalsAkuten 054-18 00 50
Krisemottagning för män 054-18 01 54

1/1 16.00
Västerstrands kyrka

NYÅRS-fest

Gudstjänst följd av fest
med mat, lekar, underhåll-
ning, sång och musik.

Anm senast 18/12: 054-
14 14 40 eller karlstad.
vasterstrand@svenska-
kyrkan.se

12/1 kl 15.00 Julgransplundring, andakt, lekar, dans, och
fika, Västerstrands kyrka.

12/1 15.00 Julfest, gudstjänst, servering, dans kring granen,
godispåsar, Herrhagskyrkan.

19/1 15.00 Julgransskakning, Kronoparkskyrkan.

FOTO MARIA OBEID

Dansa i MÖRKRET

Prova på heliga danser
i Karlstads domkyrka

Ingen dansvana behövs!
Måndagar kl 19-20.30
under terminerna

JUL-GRANS-PLUNDRING

NYÅRSAFTON 31 DEC

13.00 Nyårsbön, Sune Byström, solist,
Stagnellska hemmet.

14.00 Nyårsbön, Sune Byström, solist,
Gruppboendet, Sveagatan 10 A.

16.30 Nyårsbön, Emilia Wiman, sång,
Våxnäs servicehus.

17.00 Ekumenisk nyårsbön,
Domkyrkan.

17.00 Nyårsbön, Hammarö kyrka.

17.00 Nyårsbön, Jonatan Agnarsson,
sång, Grava kyrka.

17.00 Ekumenisk nyårsbön, Krono-
parkskyrkan.

17.00 Ekumenisk nyårsbön, Väse kyrka.

17.00 Nyårsbön, Älvsbacka kyrka.

18.00 Nyårsbön, Emilia Wiman, sång,
Västerstrands kyrka.

NYÅRSDAGEN 1 JANUARI

11.00 Feshögmässa – nya Karlstads
pastorat. Biskop Esbjörn Hagberg,
pastoratets präster, Domkyrkan.

15.00 Gudstjänst, Granberga vård-
boende, Skattkärr.

18.00 Ekumenisk gudstjänst, Skoghalls
kyrka.

TRETTONHELGEN

5/1 11.00 Söndagsmässa, Alsters
kyrka.

5/1 11.00 Mässa, Hammarö kyrka.

5/1 11.00 Julsångsgudstjänst "Från
Advent till Trettondedag jul", Sune By-
ström, Gruppboendet Sveagatan 10 A.

5/1 11.00 Gudstjänst, Kronoparks-
kyrkan.

5/1 11.00 Gudstjänst, Norrstrands
kyrka.

5/1 15.00 Gudstjänst, kyrkkaffe,
Mariagården, Skattkärr.

5/1 15.00 Julsångsgudstjänst "Från
Advent till Trettondedag jul", Sune
Byström, Stagnellska hemmet.

5/1 16.00 Rudsmässan, Rudskyrkan.

5/1 18.00 Sinnesrogudstjänst, Herr-
hagskyrkan.

6/1 10.00, Nicaraguansk bondemässa,
kören Hembrygden, Västerstrands
kyrka.

6/1 11.00 Gudstjänst, Norrstrands
kyrka.

6/1 11.00 Högmässa, enkelt kyrk-
kaffe, Väse kyrka.

6/1 15.00 "Vi sjunger julens sånger",
kyrkokören med solister och instru-
mentalister, Herrhagskyrkan.

6/1 17.00 Betlehems stjärna. Musik-
gudstjänst med Vox Nova och instru-
mentalister, Grava kyrka.

6/1 18.00 Musikgudstjänst, Hammarö
kyrkokör, Skoghalls kyrka.

EFTER JUL- & NYÅRSHELGERNA

12/1 11.00 Gudstjänst, Kronoparks-
kyrkan.

12/1 16.00 Rudsmässan, Rudskyrkan.

19/1 11.00 Gudstjänst, Kronoparks-
kyrkan.

Jularna i Sverige innebär oro för en hel del av oss. Det kan handla om ensamhet och isolering eller funderingar kring hur pengarna ska räcka till klappar åt alla. Här ser du något om vad Svenska kyrkan gör för att försöka lindra och stötta. Och hur du själv kan nyttja verksamheterna, både som gäst och volontär. Varmt välkommen till oss!

Gemensamt julfirande

I NORRSTRANDS KYRKA hållervi inte julstängt. Vi välkomnar både den som tycker att julen är härlig och den som anser att den är alldeles förfärlig.

I dagarna trevarvas mat, kaffe, samvaro och musik med film, gudstjänster och berättande. Nyårsdagen firar vi med lekar, mat och underhållning i Västerstrands kyrka (se kalendariet för program).

Till det gemensamma julfirandet behövs volontärer och mängder av mat och kaffebröd.

Vill du hjälpa till kontakta hanna.wessmark@svenskakyrkan.se eller 054-14 19 42.

Hembesök hos gamla och ensamma

FÖR MÅNGA GAMLA är teve-apparaten julens enda sällskap. Dessa människor, som en gång i tiden byggde upp vår välfärd, får besök av ideella. Gamla och ensamma som vill och kan är dessutom alltid välkomna att fira julhelgen eller nyårsdagen hos oss.

VILL DU BLI FRIVILLIG BESÖKARE? Tillsammans med kommunen är Svenska kyrkan engagerad i Frivilligcentralen. Centralen sköter kontakterna mellan dem som behöver sällskap och dem som vill vara volontärer. Ring 054-540 00 00.

6 tips som räddar julen

Oas i hård tillvaro

HEMLÖSHETEN och missbruksproblemen tar inte julleddigt. De flesta av besökarna på Stadsmissionen och Hela människan/Ria lever ett hårt liv. Men alla som vill är välkomna som gäster i gemenskapen, oavsett hur det står till med den yttre och inre hemlösheten (se kalendariet för öppettider).

Matkasse till barnfamiljer

BARNFAMILJER VI HAR KONTAKT MED och som har svårt att få pengarna att räcka både till julmat och klappar får en välfylld matkasse att ta med hem. En present till de små kan också slinka med ner i kassen.

Skattkista med kläder och skor

KÄLLAREN UNDER Norrstrandkyrkans expedition är fylld av vinterkläder och skor till barn och ungdomar. Skattkistan, som vi kallar den, är öppen varje tisdag klockan 11 till 14. Då är det bara att komma och hämta det man behöver, allt är gratis!

Vill du lämna in kläder, tänk på att de ska vara hela, rena och tvättade. För att få plats tar vi bara emot kläder som passar för årstiden.

Kontakta oss på: 054-14 15 39 eller 072-566 50 69.

Medkännande lyssnare

ÄR DU I KRIS och behöver någon att tala med?

Journalhavande präst kan du ringa varje natt kl 21-06. Slå nödnumret 112.

På SamtalsAkuten, tel 054-18 00 50, och Krismottagning för män, tel 054-18 01 54, kan du boka tid för samtal (för tidsbokning under jul- och nyårshelgen, se kalendariet).